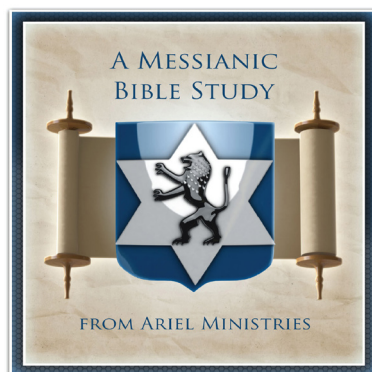

כתבי הקודש: טיבם ואופיים

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

www.ariel-israel.org.il

כתבי הקודש: טיבם ואופיים

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

THE NATURE OF THE BIBLE

תוכן העניינים

4	הקדמה
4	1. המונחים
4	א. ספר הספרים / הביבליה / Bible
4	ב. כתבים / כתבי הקודש / כתובים / Scripture
5	ג. דבר אלוהים / Word of God
5	ד. הברית / Testament (העדות)
5	2. הגישות הרווחות כלפי כתבי הקודש
5	א. רציונאליזם
5	ב. מיסטיקה
6	ג. הגישה הקתולית (רומאניזם Romanism)
6	ד. ניא-אורתודוכסיות
6	ה. כיתות נוצריות
6	ו. אורתודוקסיה: דבקות בכתבי הקודש
7	3. טבעם המופלא של כתבי הקודש
7	א. המבנה של כתבי הקודש ואופן היווצרותם
7	1. רבגוניות לשונית
7	2. מקומות שונים
7	3. מחברים שונים
8	4. סגנונות ספרותיים מגוונים
8	ב. השמירה על הנוסח המקורי ועל קיומם של הכתבים לאורך הדורות
8	1. נוסח כתבי הקודש לא השתנה
8	2. העובדה שלא הושמדו
9	3. התוכן
9	4. השפעתם של כתבי הקודש
9	4. מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש
9	א. ספרו של אלוהים
9	ב. אופן הצגת בעיית החטא
9	ג. אתיקה ומוסר
10	ד. המשכיות
10	ה. נבואות
10	ו. סמלים נבואיים והתממשותם
10	ז. ערך ספרותי מיוחד במינו
10	ח. היעדר משוא פנים
10	ט. דיוק מדעי
11	י. חיוניות שאינה מתפוגגת

”הַן כָּל הַבְּשָׂרַ הַחַיִּיר וְכָל חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה.
יָבֵשׁ חַצִּיר, נָבֵל צִיץ, וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם
וְהוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר בְּשָׂרוֹ לָכֶם.”
(איגרת פטרוס הראשונה א 24-25)

הקדמה

שיעור זה נבחן את כתבי הקודש (כלומר, התנ"ך והברית החדשה) כדי לראות מה הם מעידים על עצמם וכדי להצביע על ייחודם. לימוד נושא זה יתייחס לארבעה תחומים מרכזיים: המונחים המשמשים אותנו ביחס לכתבי הקודש; הגישות הרווחות כלפי כתבי הקודש; טבעם המופלא של כתבי הקודש; מקורם העל-טבעי.

1. המונחים

ארבעה מונחים עיקריים משמשים אותנו כשאנחנו מדברים על כתבי הקודש שבהם אנו מאמינים.

א. ספר הספרים / הביבליה / Bible

המילה הנפוצה ביותר באנגלית ובשפות אחרות היא Bible. מקורה במילה היוונית biblos שמשמעותה גליל (משהו שגוללים, מגילה) או ספר. בנוסח היווני של לוקס ד 17 נעשה שימוש במילה זו ביחס למגילת ספר ישעיהו. המונח "ספר הספרים", "הביבליה", מדגיש שכתבי הקודש הם ילקוט כתבים שבמקור נכתבו על מגילות, ומאוחר יותר במהלך ההיסטוריה נאספו ונכרכו יחד כספר.

בעברית רווח השימוש במונח "מקרא" ככינוי כללי לספרי התורה, הנביאים והכתובים.

ב. כתבים / כתבי הקודש / כתובים / Scripture

מונח נפוץ וחשוב נוסף הוא "הכתבים" או "כתבי הקודש" (באנגלית Scripture / Holy Scriptures) שהוא תרגום של המילה היוונית graphēi שהוראתה "כתבים". המונח היווני משמש הן לכתבים חילוניים והן לכתבים מקודשים. כשהיא מופיעה בכתבי הקודש, מילה זו מצביעה בעיקר על ספרים שנחשבו מקודשים – שנכתבו בהשראת רוח הקודש. לדוגמה, באיגרת אל הרומים ג 4 המונח graphō משמש ביחס לתנ"ך כששואל אומר "כָּתוּב" ואז מצטט מתהילים נא 6. גם באיגרת השנייה לטימותיאוס ג 15, כשנאמר "וּמִנְעוּרֵיךָ אֵתָהּ יוֹדֵעַ אֶת כְּתָבֵי הַקִּדְשׁ...", משמעותו של מונח זה היא כתבי התנ"ך. בפסוק הבא (השנייה אל טימותיאוס ג 16, "כָּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים..."), אותה מילה, graphēi, מתייחסת לכתבי שאלו השליח. חשוב לשים לב כאן ששמעון פטרוס, שבעבר חלק על שאלו כמסופר בגלטים ב, החל להבין עם חלוף הזמן שכתביו של שאלו הם "כתבים" במשמעות של כתבי קודש שנכתבו בהשראת רוח אלוהים. עצם העובדה שהוא השתמש באותו מונח שבו השתמשו היהודים בהתייחסם לתנ"ך מראה לנו שפטרוס ראה בכתביו של שאלו כתבים שנכתבו בהשראת רוח הקודש בדיוק כמו התנ"ך עצמו.

אם כן המונחים Bible, הספר, מגילת ספר, ספר הספרים – מתמקדים בצורתו של הספר הכולל בחובו התגלות כתובה שניתנה לנו מאת אלוהים, בעוד המילים Scripture (graphei) – כתבים, כתובים, כתבי הקודש – מדגישות שמגילות או ספרים קדושים אלה הם כתבים שנכתבו בהשראת אלוהים.

ג. דבר אלוהים / Word of God

בימינו מרבים להשתמש במונח "דבר אלוהים" / "דבר ה'" כשמתכוונים לכתבי הקודש. צירוף זה משמש הן בתנ"ך והן בברית החדשה כדי להדגיש את ממד ההתגלות האלוהית שבכתב. מילת המפתח ביוונית היא logos שמשמעותה "דבר" (מילה).

במתי טו 6, תורת משה נקראת "דְבַר אֱלֹהִים". ביוחנן י 35 המונח מצביע על התנ"ך כולו. באיגרת אל הרומים ג 2 המילה logion מתורגמת ל"דְבַר אֱלֹהִים". באיגרת אל העברים ד 12 המונח "דְבַר הָאֱלֹהִים" מכונן לכתבי הקודש כולם, הן לכתבי התנ"ך והן לכתבי הברית החדשה.

ד. הברית / Testament (העדות)

מונח זה נפוץ פחות מהמונחים האחרים שנמנו לעיל. בלועזית מכנים את שני חלקיהם של כתבי הקודש בשמות "הברית הישנה" (התנ"ך) ו"הברית החדשה". מילה זו משמשת בעיקר להתייחסויות לבריתות המוגדרות, המפורטות בכתבי הקודש.

2. הגישות הרווחות כלפי כתבי הקודש

התחום השני שאותו נסקור בשיעור זה הוא הגישות השונות שרווחו ביחס לכתבי הקודש במרוצת ההיסטוריה ובימינו. ניתן לחלק גישות אלה לשש קטגוריות ראשיות.

א. רציונאליזם

הרציונאליזם מייחס חשיבות עליונה לתפיסה השכלית, לחשיבה. ניתן לומר שביסודו של דבר, קיימות שתי צורות של רציונאליזם: קיצוני ומתון. הרציונאליזם הקיצוני דוחה כל אפשרות להתגלויות אלוהיות, ובמיוחד דוחה את האפשרות להתגלותו של אלוהים לפנינו במסמך כתוב כמו כתבי הקודש. גישה זו מאפיינת את האתיאיסטים והאגנוסטיקנים. בתחילת ההיסטוריה האמריקנית, דגלו רבים מהאבות המייסדים של אמריקה בתיאולוגיה הדאיסטית (Deism) המשקפת את הרציונאליזם הקיצוני. אתיאזם, אגנוסטיציזם ודאיזם הם כולם דוגמאות לרציונאליזם קיצוני.

הצורה המתונה של הרציונאליזם גורסת שקיימת אפשרות שתתרחש התגלות כלשהי מאת האלוהים, אבל היא ממשיכה וטוענת שהחשיבה האנושית היא שתשפוט ותקבע אם התגלות מסוימת היא בעלת תוקף, או לא. דוגמה לרציונאליזם המתון בימינו הם המודרניזם או הליברליזם הדתי.

ב. מיסטיקה

קטגוריה נוספת לסיווג הגישות כלפי כתבי הקודש היא המיסטיקה. הגישה המיסטית מייחסת חשיבות עליונה להתנסות, לחוויה. ההתנסות היא הסמכות הסופית. אם משהו תואם את התחושה וההתנסות שלנו, הוא נכון ותקף, אבל אם אינו תואם את ההתנסות שלנו, אין לו תוקף. הדוגלים בגישה זו טוענים שאי אפשר לקבל התגלות נורמטיבית בדרך רגילה. אלה שזוהי גישתם יסתכלו על כתבי הקודש ויסיכמו שזהו דבר האלוהים, אבל הם יוסיפו ויאמרו שדבר האלוהים אינו שלם או מלא, ושיש עוד אמת רוחנית ואלוהית שרק הנשמות הזוכות ל"התעוררות" או "הארה" יכולות לקבל אותה. הם מאמינים באמיתות רוחניות שאותן מוסיפים לכתבי הקודש. דוגמאות לגישה מיסטית פסולה שכזו ניתן למצוא בתיאולוגיה הפנתאיסטית, בקווייקריזם, בתורתו של תומאס א' קמפיס ועוד.

לא כל מה שקשור למיסטיקה במובן של ממד הרז, הסוד והמסתורין הוא פסול או שגוי, מפני שקיימת צורה נכונה ואמתית של מיסטיקה. המיסטיקה האמתית היא ההארה שמקבלת דעת האדם (בינתו, הבנתו) מרוח הקודש, דרך הכתובים. באיגרת יהודה פסוק 3, המילה "האמונה" מתייחסת לכל האמת; "הָאֱמוּנָה שְׁנִמְסְרָה אַחַת וְלִתְמִיד לְקְדוּשִׁים" כלומר, כל האמת שכבר נמסרה אחת ולתמיד לקהילת המשיח על ידי השליחים. כל האמת שאלוהים בחר לתת לנו נמצאת כבר ברשותנו. איננו צריכים לחפש חוויות מיסטיות כדי לנסות להשיג עוד אמת מעבר לכתבי הקודש. המיסטיקה האמתית מאמינה שרוח הקודש מאירה את הבנתנו באמצעות כתבי הקודש, בעוד שהגישה השגויה למיסטיקה – לממד הסוד והנסתר – קובעת שההתנסות היא הפוסקת האחרונה הקובעת מה אמת ומה שקר. מיסטיקן אמת שמאמין בכתבי הקודש ומקבל את סמכותיותם מאמין שהם הם הסמכות האחרונה, ושכל ההתנסויות והתחושות שלנו חייבות להישפט על פי הכתובים. אסור לנו להניח לחוויות שלנו להפוך להיות הממד שלפיו אנחנו שופטים את הכתובים.

ג. הגישה הקתולית (רומאניזם Romanism)

על פי הגישה הקתולית, הכנסייה הקתולית היא החשובה מכול. השקפה זו טוענת שכתבי הקודש הם תוצר של הכנסייה, כך שרק הכנסייה יכולה להיות הפרשנית האמיתית והיחידה שלהם. לפי גישה זו כתבי הקודש נתפסים כבלתי שלמים, ונטען שיש עוד אמת שיכולה להינתן לכנסייה בידי הכנסייה. היא מדגישה מאוד שכתבי הקודש מעורפלים וטוענת שמפני שהם לא ברורים, הכנסייה לבדה היא שיכולה להבהיר אותם. לפיכך, הכנסייה היא הגורם הדומיננטי בקביעת משמעותם של הפסוקים.

הגישה הקתולית מעניקה מידה עצומה של סמכות למסורת הכנסייתית. כמו כן, היא נוטה לייחס יותר סמכות לנוסח הלטיני של כתבי הקודש (תרגום הוולגטה) במקום לכתבים בעברית וביוונית. אף על פי שהוולגטה היא רק תרגום של המקור העברי והיווני, בעולם הקתולי לא פעם ניתנת עדיפות לוולגטה הלטינית על פני המקור - התנ"ך העברי והברית החדשה ביוונית.

יתרה מכך, ובזיקה לכל זאת, הגישה הקתולית דוגלת בתפיסה שלפיה יש רצף או שושלת של שליחים מאז המאה הראשונה. לשיטתם, שמעון פטרוס היה האפיפיור הראשון, ומאז היה קו רציף של סמכות אפיפיורית דרך המשכיות של אפיפיורים ושליחים. בזכות ההמשכיות הזו, המצויה רק בכנסייה הקתולית, הכנסייה הקתולית לבדה יודעת את האמת על משמעותם האמיתית של כתבי הקודש. רק היא מבינה מה הם מלמדים, ואנשיה הם שחייבים לקבוע בעבורנו מה היא משמעות זו. מסיבה זו הם מאמינים שהכנסייה נעלה מעל לכול.

ד. ניאו-אורתודוקסיות

בגישה הניאו-אורתודוקסית כלפי כתבי הקודש, המפגש עם אלוהים הוא החשוב. לפי התיאולוגיה הניאו-אורתודוקסית, התנ"ך והברית החדשה הם עדים לא מושלמים, עדים שעשויים לשגות, להתגלותו של אלוהים ב"דבר" – במשיח. הם גם טוענים שכתבי הקודש אינם דבר האלוהים אבל שהם טומנים בחובם את דבר האלוהים. על כל אדם לקבוע מה מהכתובים הוא דבר אלוהים, ומה לא. כדי להבין בבירור איזה חלקים מהכתובים הם דבר אלוהים ואיזה מהם לא, יש צורך במפגש שמימי כלשהו. הם כולם מדגישים את הנחיצות במפגש עם אלוהים, אבל חלוקים ביניהם לגבי ההגדרה מה הוא בדיוק מפגש כזה ואיך אדם יכול לדעת אם חווה מפגש כזה או לא!

יתרה מכך, הם מתווכחים בינם לבין עצמם מה בתוך הכתובים הוא דבר האלוהים, ומה לא. מאחר שהם לא מאמינים שכתבי הקודש הם דבר האלוהים, אלא מאמינים שהם רק מכילים את דבר האלוהים, הם עצמם הופכים להיות הפוסק האחרון לגבי מה בכתבי הקודש נחשב לדבר האלוהים ומה לא. מאחר שהמפגש הוא הדבר החשוב ביותר, כל אחד יכול לחוות את המפגש האישי שלו ועדיין להגיע למסקנות שונות לחלוטין משל האחרים.

ה. כיתות נוצריות

הגישה החמישית בסקירתנו היא הגישה המאפיינת את הכיתות. ביסודו של דבר, הכיתות מלמדות שכתבי הקודש, יחד עם כתבים אחרים, הם בעלי החשיבות העליונה. סימן המפתח שמאפיין את הכיתות הוא שבעוד הן מאשרות שכתבי הקודש הם דבר האלוהים, חבריהן גם מקבלים כתבים אחרים בתור כתבים שנכתבו באותה מידת השראה אלוהית, וכתבים אלה לרוב הופכים להיות חשובים עוד יותר מכתבי הקודש עצמם. לדוגמה, למורמונים יש את ספר המורמונים שלטענתם נכתב בהשראת רוח אלוהים. כת "המדע הנוצרי" מאמינה בספר של מרי בייקר אדי, "המפתח לכתבי הקודש", שלדעתם נכתב גם הוא בהשראת רוח אלוהים בדיוק כמו התנ"ך והברית החדשה. הסימן הראשי שלפיו ניתן לזהות כיתות הוא שהן מקבלות את כתבי הקודש בתור דבר אלוהים בתוספת כתבים של משהו אחר שאותם הם רואים כשווים, אם לא נעלים, במידת הסמכותיות שלהם. לפיכך, לשיטתם, כתבי הקודש אינם הסמכות היחידה, אלא בנוסף להם חייבים לאמץ את הדברים שכתב מייסד הכת ולהם מיוחסת מידת סמכותיות שווה, אם לא נעלה על זו של התנ"ך והברית החדשה עצמם.

סיכום גישות א-ה: גישות אלה כלפי הכתובים משקפות השקפות שגויות ביחס לכתבי הקודש, מפני שאף אחת מהן לא מוכנה לקבל את כתבי הקודש לבדם בתור הסמכות הסופית. ברציונאליזם, החשיבה היא שנחשבת לסמכות העליונה. במיסטיקה, החוויות הן שנחשבות לסמכות העליונה. בקתוליות, הכנסייה היא הסמכות העליונה והסופית. בניאו-אורתודוקסיות, לחוויית המפגש הרוחני האישי מיוחסת הסמכות העליונה. אצל הכיתות הנוצריות, לכתבי הקודש שאליהם מצורפים כתביהם של מייסדי הכיתות מיוחסת הסמכות העליונה והסופית. אף אחת מהן אינה גישה נכונה מפני שהן אינן מעוניינות לקבל את כתבי הקודש (תנ"ך וברית חדשה) לבדם בתור הסמכות העליונה והסופית.

ו. אורתודוקסיה: דבקות בכתבי הקודש

רק בקטגוריה השישית כלולה הגישה הנאותה והנכונה לכתובים: כתבי הקודש לבדם הם בעלי הסמכות העליונה והסופית. המאמינים האורתודוקסים, ההולכים בעקבות המאמינים הראשונים, מאשרים שכתבי הקודש הם דבר האלוהים שכל כולו אמת. הכתבים המקוריים נכתבו בהשראת רוח הקודש ולא הייתה בהם כל טעות. כתבי הקודש הם הסמכות העליונה והסופית בכל עניין שקשור לאמונה ולהתנהגות. כל מה שכתבי הקודש מאשרים שהוא טוב ונכון, הוא אכן טוב ונכון.

השכל והחשיבה ההגיונית צריכים להיות כפופים לדבר אלוהים. אם השכל חושב במונחים שהם מנוגדים לכתבי הקודש, אזי אין זה השכל ששופט את כתבי הקודש אלא הכתובים שופטים את מחשבות השכל. ביחס לחוויות המיסטיות, כתבי הקודש הם הפוסקים סופית בנוגע לחוויות, והחוויות וההתנסויות אינן יכולות לקבוע מהי האמת המקראית. בקשר לקתוליות, לא הכנסייה היא הקובעת את משמעות הכתוב, אלא להפך, כתבי הקודש קובעים מה הוא מקומה הנכון של הכנסייה. בנוגע למפגשים – אדם אינו זקוק למפגש מיוחד שרק בעקבותיו יוכל להבין מהו דבר האלוהים שבכתבי הקודש. כתבי הקודש הם דבר האלוהים. אם אדם מסוים מאמין בישוע וקיבל חיים חדשים מרוח הקודש, מעצם מערכת היחסים שלו עם אלוהים הוא מקבל הדרכה, הבנה ואור מרוח הקודש ומסוגל, לפיכך, להבין את כתבי הקודש. בנוגע לסוגיית הכיתות, הגישה האורתודוקסית הדבקה באמת המקורית, משיבה שכתבי הקודש, וכתבי הקודש לבדם, הם הסמכות העליונה. 66 הספרים שמהם מורכבים כתבי הקודש – התנ"ך והברית החדשה – הם כל הכתבים שנכתבו בהשראת רוח אלוהים. כתבים אחרים, שיש מי שמנסים להוסיף אותם בתור כתבים סמכותיים, הם חיבוריהם של נביאי שקר.

מי שרואה בכתבי הקודש בלבד את הסמכות העליונה מאמין שההבנה והדעת כפופות לכתבי הקודש ושאינן "אור פנימי" שמוסיף התגלויות מעבר לאלו של כתבי הקודש. קיים רק האור של רוח הקודש שמאירה את המשמעות של הכתוב, אך לא מוסיפה עוד התגלויות. לא ניתנת לקהילה כזו או אחרת או לאדם סמכות מעבר לזו הניתנת בכתבי הקודש עצמם.

3. טבעם המופלא של כתבי הקודש

ניתן לראות את הצד הפלאי של כתבי הקודש במבנה שלהם ובאופן היווצרותם, בדרך שבה נשמרו לאורך הדורות, בנושאים ובתוכן שבהם הם עוסקים ובהשפעתם.

א. המבנה של כתבי הקודש ואופן היווצרותם

מבנה כתבי הקודש ואופן היווצרותם משקפים אחדות שבמסגרתה קיים גיוון. פרק הזמן שחלף מאז כתיבת הספר הראשון ועד כתיבת הספר האחרון היה בערך 1,600 שנים. למרות עובדה זו, אף אחד מהם אינו סותר את משנהו.

יתרה מכך, אלוהים השתמש בכ-40 אנשים שונים כדי לכתוב את הספרים שמהם מורכבים כתבי הקודש. חלקם כתבו יותר מספר אחד. 66 הספרים שבכתבי הקודש נכתבו על ידי כ-40 מחברים לאורך תקופה של כ-1,600 שנים. אם היינו לוקחים נושא כלשהו, נניח מדע, וסורקים תקופה של 1,600 שנים, בוחרים 40 מדענים שכתבו ספרי מדע ואוספים 66 ספרים שנכתבו על ידי 40 מחברים אלה לאורך תקופה של 1,600 שנים, האם היינו מוצאים בהם תמימות דעים, אחדות אמיתית? האם התוצאה הייתה נקייה מכל סתירה? התשובה ברורה. אם רק נציץ בהיסטוריה, לא נצליח למצוא משהו מקביל לייחודיות שבהיווצרותם של כתבי הקודש. למרות הרבגוניות והשונות בין הספרים, קיימת בקובץ הזה אחידות מופלאה. הואיל והם מתאפיינים באחדות מושלמת, אף חלק אינו סותר את משנהו.

הרבגוניות ניכרת בדרכים ובגורמים שונים, והם כולם מצביעים על הייחוד והפלא שבהיווצרותם של כתבי הקודש.

1. רבגוניות לשונית

כתבי הקודש נכתבו בשלוש שפות. רוב החומר נכתב בעברית. החלק הגדול השני נכתב ביוונית. חלק קטן נכתב בארמית. אם כן, לא רק שהיו 40 מחברים ל-66 ספרים במהלך 1,600 שנים, אלא שהם גם כתבו בשלוש שפות שונות: עברית, יוונית וארמית, ועדיין הרבגוניות הזו קיימת במסגרת האחדות, כשהתוצאה היא הרמוניה מושלמת.

2. מקומות שונים

כתבי התנ"ך והברית החדשה נכתבו בלפחות שישה אזורים שונים של העולם. הרוב נכתב בארץ ישראל. חלקים אחרים נכתבו בבבל, מצרים, יוון, רומא, חצי האי ערב ואולי בעוד מקומות. אף על פי שכתבי הקודש נכתבו באזורים גיאוגרפיים שונים, בכל זאת קיימת בהם הרמוניה מושלמת.

3. מחברים שונים

פן נוסף של הרבגוניות המאפיינת את כתבי הקודש היא העובדה שלא כל המחברים היו סופרים מקצועיים. למעשה, בין מחבריהם נמנים לפחות 11 בעלי מקצוע: מלכים, כוהנים, נביאים, חיילים, אנשי ממשל, רועים, דיירים, מוכס, רופא, מייצר אוהלים ואיכר. 40 המחברים האלה עבדו בלפחות 11 מקצועות, והיו להם כישורים וסגנונות שונות. למרות הרבגוניות הזו, בכל זאת כתבי הקודש מתאפיינים בהרמוניה מושלמת.

4. סגנונות ספרותיים מגוונים

כתבי הקודש מכילים כתבים ממגוון ז'אנרים ספרותיים: ספרים היסטוריים, ביוגרפיות, שירה, משלים, דרמה, דרשות, איגרות ומזמורים. על אף הגיוון בצורות הספרותיות, בכל זאת קיימת בכתבי הקודש הרמוניה מושלמת.

סיכום: הפלא הראשון הקשור לכתבי הקודש הוא הרבגוניות הגדולה הקשורה למבנם ולהיווצרותם. הם נכתבו במהלך 1,600 שנים על ידי 40 מחברים שונים, שכתבו 66 ספרים בשלוש שפות שונות, בשש ארצות שונות. הם היו מרקע מקצועי שונה (11 מקצועות), כתבו בשמונה סגנונות ספרותיים, ובכל זאת הפיקו כתבים שמתאפיינים בהרמוניה מושלמת. זוהי תופעה יחידה במינה, שאינה אפשרית ואינה קיימת כשמדובר בנושאים או ספרים אחרים.

ב. השמירה על הנוסח המקורי ועל קיומם של הכתבים לאורך הדורות

הפלא השני הקשור לכתבי הקודש נגלה בדרך שבה הם נשתמרו: הם לא השתנו ולא ניתן להשמיד אותם.

1. נוסח כתבי הקודש לא השתנה

ראשית, הטקסט עצמו נותר שלם, ללא פגע. אנשים שואלים: "איך אפשר לדעת שהנוסח שבידינו הוא הנוסח המקורי של הכתבים? איך נדע שהתנ"ך והברית החדשה המוכרים לנו כיום נאמנים למקור?"

בהשגחת אלוהים נשמרו כתבי יד יווניים רבים, ובעזרתם ניתן לקבוע בבירור מה היה הטקסט המקורי של כתבי הברית החדשה.

בנוגע לתנ"ך, אין בידינו כתבי יד רבים כמו כתבי היד של הברית החדשה שנמצאו ביוונית. אבל אנחנו יודעים שהטקסט עצמו נותר שלם וללא שינוי, וזאת בזכות עובדה חשובה. עד שנת 1947, כתב היד העברי הקדום ביותר שהיה מוכר לחוקרים היה נוסח המסורה, שנערך בסביבות 1000 לס'. מאחר שהוא כל כך מאוחר למקור, רבים מתחו ביקורת ואף לעגו לאפשרות שנוסח זה משקף את המקור, וטענו שאי אפשר שהתנ"ך נותר נאמן למקור, ללא שיבושים ועיוותים.

בשנת 1947 התגלו מגילות ים המלח (קומראן). בחפירות ארכיאולוגיות שנערכו באזור לאחר מכן נמצאו שרידים מכל אחד מספרי התנ"ך, מלבד מגילת אסתר. השוואת נוסח הטקסט במגילות ים המלח, שמתוארכות לתקופה שבין 100 לפנה"ס ל-100 לס', לנוסח המסורה, מראה שאין ביניהם הבדלי גרסאות משמעותיים, אף על פי שבין מגילות ים המלח ובין נוסח המסורה מבדילה תקופה ארוכה של 1,000 שנים. במקומות שבהם הנוסח שונה, אין הדבר פוגם ומשנה את התוכן.

2. העובדה שלא הושמדו

הראיה השנייה להישמרותם המופלאה של כתבי הקודש ללא פגע ולאורך כל הדורות, היא העובדה שהם לא הושמדו. באיגרת פטרוס הראשונה א 23-25 כתוב: "שְׁהֲרִי נִוְלַדְתֶּם מִחֲדָשׁ לֹא מִזֶּרַע נְשָׁחָת כִּי אִם מִבְּלֹתֵי נְשָׁחָת, בְּדַבַּר אֱלֹהִים הַחַי וְקַיִם. הֵן 'כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל חֶסְדוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה. יֵבֶשׁ חָצִיר, נִבֵּל צִיץ, וְדַבַּר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם', וְהוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר בְּשָׂרוֹ לָכֶם".

אלוהים הבטיח שהוא ישמור על דברו. ואכן יש ראיות רבות לכך לאורך ההיסטוריה, שכן אנשים ניסו להשמיד את כתבי הקודש, אבל כתבי הקודש, בכל זאת, נשמרו.

לדוגמה, הקיסר הרומי דיאוקלטיסוס הכריז: "הדת הנוצרית הושמדה ופולחן האלילים הושב על כנו". עשר שנים בלבד אחרי כן, הקיסר קונסטנטינוס הפך את הנצרות לדת המדינה. הפילוסוף הצרפתי וולטייר קבע: "בעוד חמישים שנה העולם לא ישמע יותר על כתבי הקודש". בדיוק 50 שנה לאחר מכן, החברה לכתבי הקודש בז'נווה רכשה את אותו בית דפוס שבו נהג וולטייר להדפיס את ההצהרות שלו, והשתמשה בו כדי להדפיס עוד ספרי קודש.

טינדייל היה אחד המתרגמים הראשונים של כתבי הקודש לאנגלית. הוא סבל מהתנכלויות קשות, עד כדי כך שהתרגום שלו הושמד. המתנגדים התפארו וטענו שכתבי הקודש לא יפורסמו שוב לעולם באנגלית. אבל בימינו, רוב כתבי הקודש המודפסים ברחבי העולם הם "במקרה" באנגלית!

הפילוסוף תומאס פיין היה אחד האבות המייסדים של אמריקה. הוא מתח ביקורת על כתבי הקודש והתחיל לכתוב סדרת דיונים ביקורתיים נגדם ובה הכריז: "כשאישים, לא ימצאו חמישה עותקים של כתבי הקודש באמריקה". תומאס פיין אמנם כתב חיבורים מועילים כשיצא להגנת המהפכה והעצמאות האמריקנית, אבל הוא טעה טעות חמורה בקשר לכתבי הקודש. למעשה, אפילו רק בספרייה הפרטית שלי, יש יותר מחמישה עותקים של כתבי הקודש. למעשה קיימים בארצות הברית מיליוני ספרי תנ"ך וברית חדשה – מעט יותר מהחמישה שהוא ניבא שייותרו...

אלו הן עדויות ברורות לכך שכתבי התנ"ך והברית החדשה נותרו ללא פגע לאורך הדורות מפני שאלוהים שמר עליהם. הממד הפלאי של כתבי הקודש ניכר במבנה ובתהליך ההיווצרות שלהם, וגם בעובדה שנשמרו ללא פגע משך תקופה כל כך ארוכה.

3. התוכן

ממד פלאי נוסף הוא תוכנם של כתבי הקודש. הנושאים הנידונים בתנ"ך ובברית החדשה הם יחידים במינם בהשוואה לכל יתר הספרים, כולל ספרי קודש. לדוגמה, בין הנושאים שבהם עוסקים כתבי הקודש נכללים אישיותו של אלוהים,

אחדותו ומורכבותו משולשת הפנים. הכתובים מספרים על מוצא המין האנושי ועל החטא הקדמון. הם מציגים את המושג הייחודי של האלוהים שלבש בשר בדמותו של ישוע המשיח. הם עוסקים בישועה שאלוהים מציע לנו. החלקים הנבואיים מדברים על שיאה של ההיסטוריה הצפוי להתממש באחרית הימים. התוכן והנושאים הנידונים בכתובים רבגוניים כמו המבנה שלהם ואופן היווצרותם.

על אף הרבגוניות שבנושאים ובתוכן, עדיין קיים עיקרון מאחד – לפיו כל הדברים האלה, שלא נראה כאילו קיים ביניהם קשר, בסופו של דבר חוברים ומובילים לנקודת שיא בהיסטוריה, לתפארת האלוהים. אלוהים יזכה לפאר ולכבוד באמצעות מגוון התכניות שהוא הציג לפנינו בכתובים, כמו ישועת האדם, תולדות עם ישראל, מלכות המשיח ובדרכים רבות אחרות. שילוב כזה של כל כך הרבה נושאים מגוונים ושונים המביע בכל זאת את העיקרון המאחד של כבוד האלוהים מצביע גם הוא על הייחודיות והפלא שבכתבי הקודש.

4. השפעתם של כתבי הקודש

לתנ"ך ולברית החדשה הייתה השפעה עצומה על אנשים רבים, הן על מאמינים והן על לא-מאמינים. כתבי הקודש שינו את חייהם של אנשים רבים. הם נתנו השראה לכתיבת יצירות ספרותיות רבות, קלאסיקות וסיפורים. הם נתנו השראה לכמה מהציירים הדגולים ביותר בהיסטוריה. יש להם השפעה גדולה על אנשים בתחומים רבים כמו באמנות, במדע ובמדעי החברה.

הם השפיעו רבות לא רק על אנשים כפרטים, אלא גם על עמים שלמים. מושגי הטוהר, הצדק, חוק ומשפט, כבוד ואמונה דתית נובעים כולם מההשפעה שהייתה לכתבי הקודש על העמים שאימצו אותם לעצמם. למעשה, רוב הקודים המשפטיים בחברה המערבית הושפעו מהקודים המשפטיים של כתבי הקודש.

אבל ההשפעה החשובה ביותר של כתבי הקודש היא קירוב בני האדם לאלוהים ולמערכת יחסים אישית עמו. אנשים רבים ראו, דרך הכתובים, שהם חוטאים והבינו שאינם יכולים לפתור בעיה זו בכוחות עצמם. היה צורך לשלם את מחיר החטא, וישוע המשיח שילם מחיר זה. כתבי הקודש הובילו אינספור בני אדם לישועה ולחיים חדשים.

4. מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש

טבעם העל-טבעי של כתבי הקודש ניכר בעשר הצורות הבאות.

א. ספרו של אלוהים

כתבי הקודש הם ספרו של אלוהים, לפיכך ברור שמקורם הוא על-טבעי. אלוהים הוא הציר המרכזי של התנ"ך והברית החדשה. יתרה מכך, ספרים מקודשים אחרים אמנם מספרים גם הם אודות האל, אבל כתבי הקודש עושים זאת באופן יחיד במינו. ה' אלוהים מוצג בהם כשונה מאלוהיהם ואליליהם של מחברי הכתבים האחרים בני זמנם. זאת ועוד, כתבי הקודש מציגים את הדברים מתוך גישה מונותיאיסטית – מתוך אמונה באלוהים אחד ולא הפוליתאיזם (ריבוי האלים) שרווח באופן בוטה בימים שבהם נכתבו המקרא והברית החדשה. אף על פי שמאוחר יותר ספרים מקודשים כמו הקוראן ואחרים גם הם דיברו על מונותיאזם, התנ"ך והברית החדשה ייחודיים גם בתחום זה בכך שהם מצביעים על הריבוי משולש הפנים שבאלוהים האחד הזה. כתבי הקודש הם ספרו של אלוהים שמציג אותו בתור אלוהים שונה מכל האלים המתוארים בספרי קודש אחרים, הן אלה שחוברו בתקופות מקבילות והן מאוחרים יותר.

ב. אופן הצגת בעיית החטא

מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש נגלה בבירור בכך שהם לבדם מציגים את בעיית החטא ומספקים לה מענה שבאמת מצליח לפתור אותה. כתבי הקודש לבדם מתארים את החטא כפי שהוא באמת. כתבי הקודש לבדם מציגים פתרון שבאמת ובתמים מצליח, כפי שמעידים אנשים רבים שחוו את ההשפעה העל-טבעית של כתבי הקודש על חייהם.

ג. אתיקה ומוסר

האופן השלישי שבו מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש נגלה בבירור הוא בייחודיות שלהם בתחום האתיקה ועיקרי המוסר. כללי האתיקה והמוסר שבכתבי הקודש מקיפים כל תחום בחיי האדם ובהתנהגות האנושית. הם מכסים את תחומי היחסים בין הבעל והאישה, ההורים והילדים. הם מתווים את ההתנהגות הנאותה של מעסיקים כלפי עובדיהם, ושל רשויות וממשלות כלפי נתיניהן, של המדינה והעם. הם מכסים תחומים רבים כמו יחסי אישות, עסקים, כלכלה ועוד. ערכי המוסר והאתיקה של כתבי הקודש מתייחסים לכל התחומים האלה באופן מפורט ומקיף ביותר.

דבר נוסף שמייחד את האתיקה והמוסר של כתבי הקודש הוא שהמניעים עצמם של האדם נשפטים. התנ"ך והברית החדשה לא עוסקים רק בקונפורמיזם חיצוני לסטנדרטים של מוסר ואתיקה, כפי שנעשה בספרים אחרים; הם מתייחסים לעצם הגישות והמניעים.

ולבסוף, התנ"ך והברית החדשה מספקים את הבסיס היחיד להתנהגות אתית אמיתית – להתנהגות שמיוסדת על ההכרה בכך שאלוהים קיים, ושהוא ישפוט כל אדם בהתאם למעשיו.

ד. המשכיות

מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש נגלה גם ברצף ובהמשכיות: קיימת בכתבי הקודש הרמוניה מופלאה אף על פי שהם מכילים 66 ספרים, נכתבו על ידי 40 סופרים שונים, במהלך 1,600 שנים, בשלוש שפות, בשש ארצות, על ידי מחברים שעסקו ב-11 מקצועות שונים, והשתמשו בלפחות שמונה סגנונות ספרותיים. כל ספרי הקודש האחרים נכתבו על ידי מחבר אחד, ובמהלך תקופה קצרה. הקוראן, למשל, נכתב על ידי מחבר יחיד – מוחמד. כך שההמשכיות המאפיינת את כתבי הקודש מעידה על מקורם העל-טבעי.

ה. נבואות

הנבואות והתגשמותן הן דרך נוספת שבה נגלה מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש. ספרי קודש אחרים מכילים נבואות מנוסחות בעמימות, שפתוחות לפרשנויות שונות, כך שלא משנה מה מתרחש, עדיין ניתן לטעון שהן התגשמו. המצב שונה בתנ"ך ובברית החדשה. יש בהם נבואות ברורות ומוגדרות מאוד. לכן, כשמתרחשת התגשמות שלהן, היא מאוד מדויקת. ספרי קודש אחרים אינם יכולים להצביע על סדרה ארוכה של נבואות שהתגשמו לאחר זמן, באופן מושלם. אבל זה בדיוק מה שאנו מוצאים בכתבי הקודש. כל ספרי הקודש האחרים, שנכתבו בידי אדם אחד ובמהלך תקופה קצרה, כמובן שאינם יכולים להצביע על נבואות ועל התגשמותן. אבל, בזכות ייחודיותם של כתבי הקודש, שנכתבו על ידי 40 מחברים במהלך תקופה שהשתרעה על פני 1,600 שנים, מחבר אחד מתנבא, ושנים רבות לאחר מכן מחבר אחר מתאר את התגשמות הנבואה.

ו. סמלים נבואיים והתממשותם

הסמלים הנבואיים והתממשותם (מכונים באנגלית types and anti types) מעידים על האחדות השוררת בין התנ"ך והברית החדשה והמקשרת ביניהם. אף על פי שחלפו 450 שנים מאז חתימת התנ"ך ועד כתיבת הספר הראשון של כתבי הברית החדשה, ולמרות המעבר מעברית כלשון המקרא ליוונית כלשון הברית החדשה, עדיין יש לסמלים הנבואיים שעליהם מדובר בתנ"ך התגשמות ברורה בברית החדשה. קיימת אחדות ברורה הקושרת בין התנ"ך לברית החדשה למרות השפות השונות שבהן נכתבו ומאות השנים שהבדילו ביניהם.

ז. ערך ספרותי מיוחד במינו

גם ערכם הספרותי הייחודי מעיד על מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש. גם לא-מאמינים רבים הכירו בערך הספרותי החשוב ביותר של כתבי הקודש. אפילו בימינו לומדים את ההיבט הספרותי של כתבי הקודש באוניברסיטאות רבות. בין הכתבים הקדומים שהם בני זמנם של כתבי הקודש, אין אח ורע שישווה לייחודיות הנגלית בתנ"ך ובברית החדשה.

ח. היעדר משוא פנים

עובדה נוספת שמצביעה על מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש היא שאינם משוחדים או חד צדדיים. רוב כתבי הקודש האחרים אינם מתארים את החסרונות שבהם לוקים הגיבורים. גיבוריהם תמיד מצטיינים בגבורתם, ללא כל מום ופגם, אבל התנ"ך והברית החדשה לא נוהגים כך. הם מצביעים על המגרעות ועל הכישלונות של גיבוריהם, לצד תיאור התכונות הטובות ביותר שלהם. לדוגמה, דוד נקרא בתנ"ך "אִישׁ כָּלְבָבוֹ" של ה'. דוד נתפס בכתובים כגיבור, כלוחם דגול שנחל ניצחונות מפוארים בזכות השימוש שעשה בכישוריו ובעצמתו כאיש צבא. בו בזמן, באותו תנ"ך, מצביעים גם על הכישלונות שלו. חולשתו והטעויות שעשה במסגרת יחסיו עם אבשלום בנו מתוארות בבירור. התנ"ך גם מתאר את חטאי הניאוף והרצח שביצע דוד. כתבי הקודש הם חסרי פניות ומדווחים על המגרעות ועל הכישלונות של גיבוריהם.

ט. דיוק מדעי

התנ"ך והברית החדשה לא נכתבו כדי לעסוק במדע, אבל כשהם נוגעים בנקודה מדעית, הם מדייקים באופן מושלם. תיאוריות מדעיות שונות יצאו נגד כתבי הקודש והן סותרות אותם, אבל, עד עצם היום הזה, הן נותרו בגדר תיאוריות ותו לא. הדברים שהוכחו כעובדות מדעיות לא הצליחו לסתור את הכתובים. כאמור, כתבי הקודש אינם ספרים שמטרתם לעסוק במדע, אבל כשיש להם נגיעה במדע, הם מדייקים ואין בהם טעות.

י. חיוניות שאינה מתפוגגת

מקורם העל-טבעי של כתבי הקודש ניכר גם מהעובדה שחיוניותם אינה מתפוגגת. קוראים בהם שוב ושוב, שלא כמו בספרים אחרים. אינני יודע כמה פעמים כבר קראתי את כתבי התנ"ך והברית החדשה, שוב ושוב, מאז שהתחלתי להאמין בישוע בגיל 13. חזרתי וקראתי בהם פעמים רבות, ואף פעם לא השתעממתי. עם רוב הספרים האחרים, אינני מסוגל אפילו לחשוב על לקרוא אותם פעם שנייה, שכן אני כבר יודע את סיפור העלילה ומה עומד להתרחש, כך שאני

פשוט לא קורא ספרים פעם נוספת. אבל יש הבדל כשמדובר בכתבי הקודש. קראתי בהם שוב ושוב, ומאחר שהחיוניות שלהם אינה מתפוגגת, הם ממשיכים לרתק אותי בהתמדה.

כפי שלואיס ספרי שאפר כתב: "כתבי הקודש אינם ספר שאדם היה מסוגל לכתוב גם אם היה רוצה, והם גם אינם ספר שאדם היה כותב אפילו אם היה מסוגל".